

знати основи акустики. Сучасна аранжувальницька діяльність вимагає володіння спеціальними комп'ютерними програмами.

Таким чином, професія концертмейстера-аранжувальника має свою складну специфіку, є важливою і цінною в процесі навчання здобувачів різних музично-освітніх програм вищих навчальних закладів, зокрема естрадного вокалу.

І. Алтухова

АКТУАЛЬНІСТЬ РОЗВИТКУ ДИТЯЧОГО ДЖАЗОВОГО НАПРЯМУ В СУЧАСНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ

I. Altukhova

RELEVANCE OF THE DEVELOPMENT OF CHILDREN'S JAZZ DIRECTION IN MODERN PEDAGOGICAL PRACTICE

Останнім часом спостерігається тенденція збільшення уваги до використання у шкільній педагогічній практиці джазового та естрадного репертуару, творів сучасних авторів. Ці п'єси та етюди якісно розвивають у дітей почуття ритму, збагачують види штрихів і туше, дають дієвий поштовх щодо розвитку координації. Під час гри джазових творів активно розвиваються творчі здібності дитини, суттєво збагачується гармонічний слух учнів. У процесі вивчення джазових й естрадних композицій, у юних музикантів формується зацікавленість до творчої діяльності та самостійних домашніх занять. Гра естрадних і джазових творів допомагає дитині стати вільною та розкутою. Під час роботи над джазовими творами та творами естрадної музики, учні зустрічають для себе нові, складніші технічні й ритмічні завдання.

Головна мета викладача в навчальному процесі — це саме формування в учня правильної джазової манери виконання. Важливою умовою є вміння дотриматися точної джазової стилістики. Для досягнення успіху викладачу важливо використовувати всім відомі педагогічні методи. Словесний метод — це коли викладач розповідає про історію виникнення джазу та конкретних стилів, наглядний — викладач показує на інструменті прийоми роботи, засоби подолання труднощів, практичний — дитина під контролем викладача засвоює прийоми гри на інструменті, емоційний — викладач влучно підбирає словесні образи, асоціації, що допомагає дитині створити яскраві художні уявлення.

Важливим корисним моментом для створення правильної уяви про музичний твір, відповідну манеру гри є прослуховування джазової музики у виконанні відомих музикантів. Доступ до мережі «Інтернет» дозволяє швидко знайти необхідні якісні музичні ілюстрації. Спільне прослуховування учнем і викладачем яскравих зразків у виконанні світових зірок сприяє розширенню музичного світогляду учня, допомагає у формуванні його естетичного смаку, загальної художньо-образної культури, розвитку яскравої емоційності. Деякі твори учні можуть зіграти з фонограмою або зробити зміни тембру на синтезаторі, виконати в ансамблі з викладачем, у колективній грі з ритм-секцією. Поступово викладач по виписаних нотах знайомить учня з особливостями виконання регтайму, страйд-піано, блюзу, буті-вугі, джазового вальсу, джазової балади, свінгу і босанови. Кожен із цих стилів та жанрів має свої специфічні ритмічні, гармонічні, фактурні «родзинки», особливості форми творів і джазового фразування. Є стилі технічно складні, віртуозні, швидкотемпові, також

є низка ліричних стилів з ніжною співочою кантиленою, виконання якої потребує дуже виразного інтонування мелодії.

Головною відмінністю від класичної музики стає, безумовно, володіння гри манерою свінг. При цьому всі восьмі ноти, які написані як рівні, виконують як чверть і вісімка в тріолі, «тріольним пунктиром». Але це не звичайний пунктирний ритм, традиційний для класиків, у джазі все звучить значно м'якше. Учні повинні зрозуміти, що рівними тривалостями граються тільки регтайм, босанова та деякі балади. Всі інші джазові стилі виконують свінговою манерою. Джазовий навчальний матеріал допомагає юним музикантам засвоїти та закріпити певні навички виконавства. Для піаністів це і вміння грати другу та четверту долі з більшою вагою, і вміння відчувати фактуру, немов оркестрову партитуру. Основним штрихом доволі часто стає маркатне «кистеве» *non legato*.

Складними для учнів можуть виявитися моменти координації рук, елементи поліритмії, застосування доволі великої фактурної техніки, що потребують гарної розтяжки. Інколи дуже важливою стає штрихова й динамічна диференціація, при якій гарно прослуховується мелодійна лінія на тлі тихішого ритмічного акомпанементу.

На початковому етапі вивчення джазових творів, мова йде про виконання готових аранжувань з фіксованими в нотах партіями, без використання власної імпровізації. Вміння імпровізувати самостійно потребує від учня більш глибокої теоретичної і технічної підготовки. Тому дуже важливим стає питання якісного й корисного навчального репертуару. З учнями молодших і середніх класів рекомендую вивчати твори Манфреда Шмітца, Марти Майер, Памели Веджвуд, Майка Корніка, Еміля Градескі, Ральфа Петерсена. Учням старших класів сподобаються твори Мілана Дворжака, Оскара Пітерсона, Джорджа Гершвіна. Чудові сольні й ансамблеві твори написані сучасними українськими композиторами: Мирославом Скориком, Ігорем Якушенком, Геннадієм Сасько, Вадимом Журавицьким, Олександром Саратським, Оленою Гончарук, Ларисою Іваненко, Людмилою Жульєвою, Русланою Лісовою, Неонілою Лагодюк, Жанною Колодуб, Павлом Захаровим, Геннадієм Без'язичним, Олександром Глотовим, Ларисою Фучаджі, Володимиром Журбою і Яною Журбою.

Велику роль у популяризації джазового мистецтва та підвищенню виконавської майстерності учнів відіграють дитячі джазові конкурси. І саме Харків став лідером в організації та проведенні таких творчих заходів. З 2015 р. щорічно проводиться відкритий дитячо-юнацький конкурс естрадно-джазового виконавства й імпровізації "Jazzfiesta". Конкурс створений за ініціативою Владислава Алтухова й Ірини Алтухової на базі Харківського державного музичного ліцею і проводиться в межах міжнародного фестивалю «Музика — наш спільний дім». Талановиті солісти-учасники конкурсу зі Львова, Харкова, Києва, Дніпра, Одеси, Херсона, Кривого Рогу мали змогу грати та співати під супровід професійного джазового стейдж-бенду, з успіхом виступали ансамблеві колективи й дитячі бенди.

На базі ДМШ №11 міста Харкова у 2020 р. був запроваджений відкритий конкурс-фестиваль джазового мистецтва «Синкопа». На початку лютого 2022 р. Харківський обласний Палац дитячої та юнацької творчості провів обласний фестиваль джазової музики «Джаз у дитячих руках». У межах творчих заходів, концертмейстери й викладачі ВНЗ України (Владислав Алтухов, Ірина Алтухова, Віктор Чуріков, Олена Москва, Рузана Степанян) проводили майстер-класи з учасниками конкурсу та лекції, під час яких викладачі ДМШ мали можливість

поглибити свої знання у сфері джазового мистецтва, підвищити рівень педагогічної майстерності.

Таким чином, можна наголосити на затребуваності, актуальності використання джазового репертуару та композицій сучасних авторів, які приносять велику користь у гармонійному розвитку учнів, у сучасній педагогічній практиці. Назріла потреба відкриття окремих естрадних відділів та класів імпровізації в ДМШ. Розповсюдження фахового досвіду провідних музикантів — це вагомий внесок у процес формування культурного розвитку суспільства.

В. Алтухов

РОЛЬ НОВІТНІХ МУЗИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ СУЧАСНОГО МУЗИКАНТА

V. Altukhov

THE ROLE OF THE LATEST MUSIC TECHNOLOGIES IN THE FORMATION OF A MODERN MUSICIAN

Останніми роками в навчальному процесі підготовки юних музикантів-виконавців спостерігається активне залучення сучасних цифрових медійних та музичних технологій. Суворі виклики та випробування для мистецької освіти створили світова пандемія COVID-19, а згодом і повномасштабне військове вторгнення росії на територію України. Викладачам довелось досить швидко та ефективно налагодити процес дистанційного навчання, що для учнів та студентів-музикантів становить певні технічні та психологічні проблеми. Заняття здобувачів освіти на відстані від педагогів, концертмейстерів потребували використання програм і додатків цифрового забезпечення відеоконференцій (Zoom, GoogleClass, GoogleMeet, Skype, Viber). Неможливість виконання музичних творів солістом та концертмейстером, декількома учасниками ансамблю одночасно в процесі занять призвела до необхідності широкого використання «мінусових» фонограм з прописаним акомпанементом, партіями інших учасників ансамблю за необхідності. Для написання, редагування фонограм і набору нотного тексту, під час створення збірки власних аранжувань «Джазовий карнавал» були використані наступні програми:

- YamahaXGworks для складення та запису у форматі «міді» партій ритм-секції (бас-гітари та ударних);
- SteinbergNuendo4 для запису гри на клавішному інструменті у форматі «міді» та аудіотреків у комп'ютер та зведення їх у фінальний варіант;
- Make Music Finale 2012 для запису гри на клавішному інструменті в форматі «міді» в комп'ютер, аранжування, створення нот, партитур, табулатур, заміни інструментів в ансамблевій партитурі, транспонування, підготовки та запису відеоряду;
- Movavi Video Editor Plus для відеомонтажу, створення відеокліпів, презентацій, слайд-шоу.

Збірка «Джазовий карнавал» присвячена видатному музиканту сучасності Чіку Корія і складається з трьох творів для різних ансамблевих складів та однієї п'єси для фортепіано соло. Зроблені аранжування творів: М. Davis “Seven steps to heaven” п'єса для вібрафону й фортепіано, яка відразу налаштовує на стиль свінгу, V. Cosma “Le Jouet” — саундтрек із відомої кінострічки «Іграшка» підкорює слухачів вдало